

แนวทางปฏิบัติและ
มาตรฐานสิทธิมนุษยชน
ระหว่างประเทศ

ISBN 974-91172-9-8

เอกสารลำดับที่ 1

สิทธิเกี่ยวกับน้ำ

คำวินิจฉัยคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
ลำดับที่ 15 ว่าด้วยสิทธิเกี่ยวกับน้ำ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
422 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กทม. 10330
โทรศัพท์ 0 2219 2953 โทรสาร 0 2219 2953
www.nhrc.or.th

แนวทางปฏิบัติและมาตรฐาน สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

เอกสารลำดับที่ 1

สิทธิเกี่ยวกับน้ำ

คำวินิจฉัยคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
ลำดับที่ 15 ว่าด้วยสิทธิเกี่ยวกับน้ำ

สถานเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทย
สนับสนุนการแปลและจัดพิมพ์

ผู้แปล : ฉัตรติมา ชาญเสนาะ, รัชดา อภรณ์ศิลป์
บรรณาธิการ : อัจฉรา ฉายากุล

บทนำ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ถือกำเนิดจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประการหนึ่งคือ การตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคี

ในบรรดาสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีนั้น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมนับเป็นเรื่องที่สำคัญ ซึ่งได้ระบุการคุ้มครองสิทธิด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัวิถีการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ทั่วไปของประชาชน โดยประเทศไทยเป็นได้ยื่นภาคยานุวัติสารเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2542 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2542 ซึ่งรัฐบาลไทยโดยหมายรวมถึงหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง มีพันธกรณีที่จะต้องดำเนินการภายในประเทศให้เกิดการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิที่ได้ระบุไว้ในกติกาดังกล่าว

คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Committee on Economic, Social and Cultural Rights) ซึ่งเป็นคณะกรรมการประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม นอกจากจะมีหน้าที่หลักในการติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศภาคี การตรวจและให้ข้อเสนอแนะต่อรายงานซึ่งประเทศภาคีจะต้องจัดทำขึ้นแล้ว ยังมีหน้าที่ในการให้ข้อคิดเห็นหรือคำวินิจฉัย (General Comments) ซึ่งถือเป็นการตีความบทบัญญัติที่สำคัญ (authoritative interpretation) ที่จะช่วยสร้างหรือเป็นแหล่งที่มาของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศด้วย

คณะกรรมการฯ ได้มีคำวินิจฉัยล่าสุดลำดับที่ 15 ว่าด้วยสิทธิเกี่ยวกับน้ำ (right to water) ซึ่งมีสาระสำคัญอธิบายถึงพันธกรณีของรัฐในการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวของประชาชนในประเทศ เพราะน้ำถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ให้มีระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานที่พอเพียง และอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี รวมถึงการได้รับสิทธิมนุษยชนในด้านอื่นๆ

คำวินิจฉัยดังกล่าวมีสาระสำคัญกล่าวถึง ความสำคัญของทรัพยากรน้ำ และพันธกรณีของรัฐในชั้นต่างๆ เช่น จะต้องประกันว่ามีการกระจายหรือเข้าถึงทรัพยากรน้ำที่สะอาด ให้ประชาชนได้รับอย่างพอเพียง และเท่าเทียมกันโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เพื่อการบริโภค อุปโภค และประโยชน์ในการทำกิน โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่

ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อผลิตอาหาร คณะกรรมการฯ ยังเห็นว่าประชาชน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสควรได้มีส่วนในการจัดการน้ำ รัฐไม่ควรละเมิดสิทธิดังกล่าวโดยการดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่จะเป็นการกีดกันหรือจำกัดสิทธิในการเข้าถึงน้ำ หรือเข้าไปแทรกแซงการจัดการน้ำที่เป็นวิถีหรือธรรมเนียมดั้งเดิมโดยพลการ ในขณะเดียวกัน รัฐทั้งยังมีหน้าที่ป้องกันไม่ให้นุคคลหรือกลุ่มใด ซึ่งหมายรวมถึงบริษัทต่างๆ ละเมิดสิทธิดังกล่าวของประชาชนด้วย รวมถึงการที่รัฐควรดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อส่งเสริมสิทธิในน้ำของประชาชนให้เป็นจริงด้วย

โดยที่แหล่งน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศไทย และมีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในชนบท ซึ่งปัจจุบัน ปัญหาของประเทศไทยเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ รวมถึงความขัดแย้งอันเกิดจากโครงการพัฒนาของรัฐและภาคเอกชนในเรื่องเกี่ยวกับน้ำ เป็นเรื่องที่มีวิวาทความรุนแรงยิ่งขึ้น และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชนบทอย่างรุนแรง สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงหวังว่าการจัดแปลคำวินิจฉัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐในการทราบถึงพันธกรณีตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่จะต้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนในเรื่องนี้ รวมถึงภาควิชาการ ภาคเอกชน และสาธารณชนทั่วไปที่จะได้รับทราบและร่วมกันส่งเสริมสิทธิของประชาชนต่อไป และขอขอบคุณสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทยที่ได้สนับสนุนการแปลและจัดพิมพ์เอกสารฉบับนี้

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
มีนาคม 2546

**คำวินิจฉัยคณะกรรมการว่าด้วย
สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
ลำดับที่ 15 (ค.ศ. 2002) ว่าด้วยสิทธิเกี่ยวกับน้ำ
(ข้อ 11 และ 12 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วย
สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม)**

---

1. อารัมภก

1. น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติอันมีจำกัดและเป็นสินสาธารณะที่จำเป็นขั้นพื้นฐานต่อชีวิตและสุขภาพ สิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับน้ำเป็นสิ่งจำเป็นอันขาดเสียมิได้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการได้รับสิทธิมนุษยชนด้านอื่นๆ คณะกรรมการต้องเผชิญกับการปฏิเสธสิทธิเกี่ยวกับน้ำอย่างกว้างขวางมาโดยตลอด ทั้งในประเทศกำลังพัฒนา เช่นเดียวกับกับในประเทศพัฒนาแล้ว ประชาชนกว่าหนึ่งพันล้านคนขาดแคลน การเข้าถึงการบริการน้ำขั้นพื้นฐาน ในขณะที่อีกหลายพันล้านคนไม่สามารถเข้าถึง สุขอนามัยที่ดีพอ เนื่องมาแต่เหตุที่น้ำปนเปื้อนหรือมีโรคซึ่งอาจติดต่อได้ทางน้ำ¹ การปนเปื้อนในน้ำ ปริมาณน้ำที่ลดลง และการแจกจ่ายน้ำอย่างไม่เท่าเทียมมาโดยตลอดนั้น ทำให้ความยากจนที่มีอยู่รุนแรงยิ่งขึ้น รัฐภาคีจักต้องดำเนินการมาตรการอันมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการบรรลุสิทธิเกี่ยวกับน้ำ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ดังกำหนดไว้ในคำวินิจฉัยนี้

สิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับน้ำเป็นสิ่งจำเป็นอันขาดเสียมิได้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการได้รับสิทธิมนุษยชนด้านอื่นๆ

---

¹ ใน ค.ศ. 2000 องค์การอนามัยโลกประเมินว่าประชาชน 1.1 พันล้านคน (โดยร้อยละ 80 เป็นผู้อาศัยในชนบท) ไม่สามารถเข้าถึงการบริการน้ำที่พัฒนาแล้ว โดยสามารถจ่ายน้ำซึ่งปลอดภัยให้อย่างน้อยปริมาณ 20 ลิตร ต่อ 1 คน ใน 1 วัน และประเมินว่าประชาชน 2.4 พันล้านคนไม่ได้รับการบริการสุขอนามัย (ดู WHO, The Global Water Supply and Sanitation Assessment 2000, Geneva, ค.ศ. 2000 หน้า 1) ยิ่งกว่านั้น ประชาชน 2.3 พันล้านคนในทุกๆ ปี เจ็บป่วยด้วยโรคซึ่งติดต่อได้ทางน้ำ: ดู United Nations, Commission on Sustainable Development, Comprehensive Assessment of the Freshwater Resources of the World, New York, 1997, หน้า 39

4. สิทธิเกี่ยวกับน้ำได้รับการรับรอง

ในเอกสารระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง ทั้งในสนธิสัญญา ปฏิญญา และเอกสารมาตรฐานอื่นๆ⁵ ตัวอย่างเช่น ข้อ 14 ย่อหน้าที่ 2 ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ซึ่งบัญญัติว่ารัฐภาคีต้องประกันว่าสตรีมีสิทธิ “ที่จะมีสภาพการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่เกี่ยวข้องกับ [...] การได้รับการบริการน้ำ” ข้อ 24 ย่อหน้าที่ 2 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กำหนดให้รัฐภาคีกำจัดโรคและการขาดสารอาหาร “โดยการจัดหาอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและน้ำดื่มที่สะอาดอย่างเพียงพอ”

5. คณะกรรมการได้ยกเรื่องสิทธิ

เกี่ยวกับน้ำในการพิจารณารายงานของรัฐภาคีมาโดยตลอด ตามแนวทางทั่วไปฉบับปรับปรุง เรื่องรูปแบบและสาระของรายงานที่รัฐภาคีจะจัดทำตามข้อ 16 และ 17 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และคำวินิจฉัยอื่นๆ ของคณะกรรมการ

⁵ ดูข้อ 14 ย่อหน้าที่ 2(h) ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ข้อ 24 ย่อหน้าที่ 2(c) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 20 26 29 และ 46 ของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ว่าด้วยการปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อย ข้อ 85 89 และ 127 ของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ว่าด้วยการปฏิบัติต่อพลเรือนในเวลาสงคราม ข้อ 54 และ 55 ของพิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 1 ค.ศ. 1977 ข้อ 5 และ 14 ของพิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ค.ศ. 1977 อารัมภบทแผนปฏิบัติการ Mar Del Plata ของการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยน้ำ ย่อหน้าที่ 18.47 ของเอกสาร Agenda 21 รายงานการประชุมว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของสหประชาชาติที่กรุง ริโอ เดอ จาเนโร เดือนมิถุนายน ค.ศ. 1992 (เอกสารA/CONF.151/26/Rev.1 (Vol. I and Vol. II/Corr.1, Vol. II, Vol. III and Vol. III/Corr.1) (United Nations publication, Sales No. E. 93.I.8), Vol. I: Resolutions adopted by the Conference, resolution 1, annex II หลักการที่ 3 แถลงการณ์ดับลินว่าด้วยน้ำและการพัฒนาอย่างยั่งยืนของการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยน้ำและสิ่งแวดล้อม (เอกสารA/CONF.151/PC/112) หลักการที่ 2 ของแผนปฏิบัติการการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยประชากรและการพัฒนา ณ กรุง ไคโร ระหว่างวันที่ 5-13 กันยายน ค.ศ. 1994 (United Nations publication, Sales No. E.95.XIII. 18) บทที่ 1 ข้อมติที่ 1 ย่อหน้าที่ 5 และ 19 ข้อเสนอนะที่ 14 (ค.ศ. 2001) ของคณะกรรมการรัฐมนตรีแห่งรัฐภาคีของกฎบัตรยุโรปว่าด้วยทรัพยากรน้ำ ข้อมติที่ 2002/6 ของคณะอนุกรรมการว่าด้วยการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติด้านการส่งเสริมให้เกิดสิทธิที่จะได้รับน้ำดื่ม รายงานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอุปโภคสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมและการส่งเสริมให้เกิดสิทธิที่จะได้รับบริการน้ำดื่มและสุขอนามัย (เอกสาร E/CN.4/Sub.2/2002/10) เสนอโดย นาย El Hadji Guisse ผู้เสนอรายงานพิเศษของคณะอนุกรรมการว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับบริการน้ำดื่มและสุขอนามัย

8. สุขอนามัยแวดล้อม ในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของสิทธิเกี่ยวกับสุขภาพตามข้อ 12 ย่อหน้าที่ 2 (b) ของกติกานี้ได้ครอบคลุมถึงการดำเนินขั้นตอนต่างๆ บนพื้นฐานที่ปราศจากการเลือกปฏิบัติ เพื่อป้องกันภัยทางสุขภาพจากสภาพน้ำที่ไม่ปลอดภัยหรือเป็นพิษ⁹ ตัวอย่างเช่น รัฐภาคีประกันว่าทรัพยากรน้ำตามธรรมชาติได้รับการคุ้มครองจากการปนเปื้อนของสารพิษและตัวเชื้อโรค ในทำนองเดียวกัน รัฐภาคีควรตรวจสอบและจัดการกับเหตุการณ์ใดๆ ที่ระบบนิเวศน์ทางน้ำกลายเป็นพาหะโรคอันทำให้เกิดความเสี่ยงต่อสภาพแวดล้อมการดำรงชีวิตของมนุษย์¹⁰

9. โดยเจตนาที่จะช่วยเหลือรัฐภาคีในการปฏิบัติตามกติกา และการปฏิบัติตามพันธกรณีในการจัดทำรายงาน คำวินิจฉัยนี้ให้ส่วนที่ 2 กล่าวถึงสาระที่เป็นบรรทัดฐานของสิทธิเกี่ยวกับน้ำที่ปรากฏในข้อ 11 ย่อหน้าที่ 1 และข้อ 12 ว่าด้วยพันธกรณีของรัฐภาคีซึ่งปรากฏในส่วนที่ 3 เรื่องการละเมิดในส่วนที่ 4 และเรื่องการนำไปปฏิบัติในระดับชาติในส่วนที่ 5 ในขณะที่ได้กล่าวถึงพันธกรณีของผู้มีบทบาทนอกเหนือจากรัฐภาคีในส่วนที่ 6

2. บรรทัดฐานของสิทธิเกี่ยวกับน้ำ

10. สิทธิเกี่ยวกับน้ำมีทั้งส่วนที่เป็นเสรีภาพและสิทธิที่พึงได้รับ เสรีภาพนั้นรวมถึงสิทธิที่จะคงการเข้าถึงแหล่งบริการน้ำที่มีอยู่ซึ่งจำเป็นต่อสิทธิเกี่ยวกับน้ำ และสิทธิที่จะปลอดภัยจากการแทรกแซง เช่น สิทธิที่จะไม่ถูก

สิทธิเกี่ยวกับน้ำมีทั้งส่วนที่เป็นเสรีภาพและสิทธิที่พึงได้รับ เสรีภาพนั้นรวมถึงสิทธิที่จะคงการเข้าถึงแหล่งบริการน้ำที่มีอยู่ซึ่งจำเป็นต่อสิทธิเกี่ยวกับน้ำ และสิทธิที่จะปลอดภัยจากการแทรกแซง เช่น สิทธิที่จะไม่ถูกตัดน้ำโดยผลการหรือปลอดภัยจากการปนเปื้อนของน้ำที่ให้บริการ... สิทธิที่พึงได้รับรวมถึงสิทธิที่จะมีระบบการบริการน้ำและการจัดการซึ่งจัดสรรให้อย่างเท่าเทียมกันในโอกาสสำหรับประชาชนที่จะอุปโภคสิทธิเกี่ยวกับน้ำ

⁹ ดูย่อหน้าที่ 15 คำวินิจฉัย ลำดับที่ 14

¹⁰ ตามคำจำกัดความขององค์การอนามัยโลก โรคที่มีสิ่งมีชีวิตเป็นพาหะนำโรค รวมถึงโรคต่างๆ ที่มีแมลงเป็นพาหะ เช่น ไข้มาลาเรีย ใช้พยาธิชนิด filarial ใช้สา ใช้สมองอกเสกญี่ปุ่น และใช้เห็บสอง โรคต่างๆ ที่มีหอยทากชนิดอาศัยอยู่ในน้ำเป็นพาหะนำโรค (schistosomiasis) และโรค zoonoses ซึ่งมีสัตว์ที่มีกระดูกสันหลังเป็นพาหะนำโรค

อนามัยโลก¹⁴ สำหรับปัจเจกบุคคลบางคน และบางกลุ่มอาจจำเป็นต้องได้รับน้ำเพิ่มเติม เนื่องจากสุขภาพ ภูมิอากาศ และสภาพการทำงาน

ปัจจัยต่อไปนี้จะต้องคำนึงถึงในทุกสถานการณ์ :
การมีพอ คุณภาพ และการเข้าถึงได้

(ข) **คุณภาพ** น้ำที่จำเป็นสำหรับแต่ละบุคคลหรือการใช้ประโยชน์ในครัวเรือนต้องปลอดภัย จึงต้องปลอดภัยจากจุลินทรีย์ สารเคมี กัมมันตรังสีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคล¹⁵ นอกเหนือไปจากนั้น น้ำควรต้องมีสี กลิ่น และรสอันเป็นที่ยอมรับได้ สำหรับการบริโภคของแต่ละบุคคลและในครัวเรือน

(ค) **การเข้าถึงได้** น้ำและเครื่องอำนวยความสะดวกและบริการเกี่ยวกับน้ำจำเป็นต้องเข้าถึงได้สำหรับทุกคนภายในเขตอำนาจของรัฐบาล¹⁶ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ การเข้าถึงได้นี้ มี 4 มิติสำคัญที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่

(1) **การเข้าถึงได้โดยทางกายภาพ** น้ำและเครื่องอำนวยความสะดวกและบริการอย่างพอเพียงเกี่ยวกับน้ำ ควรจะสามารถทำให้เข้าถึงได้อย่างปลอดภัยโดยทางกายภาพสำหรับประชากรทุกส่วน น้ำที่เพียงพอ ปลอดภัย และเป็นที่ยอมรับได้ควรต้องเข้าถึงได้ภายในหรือในระยะ ใกล้เคียงกับทุกบ้านเรือน สถานศึกษาและสถานที่ทำงาน¹⁶ เครื่องอำนวยความสะดวกและบริการเกี่ยวกับน้ำทั้งปวง จำต้องมีคุณภาพเพียงพอ เหมาะสมตามวัฒนธรรม และคำนึงถึงความจำเป็นตามเพศสภาพ วงจรชีวิต และความจำเป็นส่วนตัว ไม่ควรมีการคุกคามความปลอดภัยทางกายภาพในการเข้าถึงเครื่องอำนวยความสะดวกและบริการเกี่ยวกับน้ำ

¹⁴ ดู J. Bartram และ G. Howard, “Domestic water quantity, service level and health: what should be the goal for water and health sector”, WHO, 2002. ดู P.H. Gleick, (ค.ศ.1996) “Basic water requirements for human activities: meeting basic needs”, Water International, 21, หน้า 83-92

¹⁵ คณะกรรมการให้รัฐภาคีอ้างอิงถึงเอกสาร Guidelines for drinking-water quality ขององค์การอนามัยโลก 2nd edition, vols. 1-3 (Geneva, 1993) “เพื่อมุ่งใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนามาตรฐานระดับชาติ หากมีการนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสม จะประกันได้ถึงความปลอดภัยของบริการน้ำดื่มโดยการกำจัดหรือการลดแหล่งน้ำที่พบว่าเป็นอันตรายต่อสุขภาพให้น้อยที่สุด”

¹⁶ ดูคำวินิจฉัย ลำดับที่ 4 (ค.ศ. 1991) ย่อหน้าที่ 8(b) คำวินิจฉัย ลำดับที่ 13 (ค.ศ.1999) ย่อหน้าที่ 6(a) และคำวินิจฉัย ลำดับที่ 14 (ค.ศ. 2000) ย่อหน้าที่ 8(a) และ (b) ครัวเรือน รวมถึง ที่พักอาศัยถาวรหรือกึ่งถาวร หรือพื้นที่หยุดพักชั่วคราว

(2) การเข้าถึงได้ทางเศรษฐกิจ น้ำและเครื่องอำนวยความสะดวกและบริการเกี่ยวกับน้ำ ควรจัดต้องมีค่าใช้จ่ายในอัตราซึ่งทุกคนสามารถจ่ายได้ ค่าใช้จ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อมและการเรียกเก็บเงินเพื่อการจัดหาจำเป็นต้องมีอัตราซึ่งจ่ายได้ และต้องไม่ลดทอนหรือคุกคามต่อการบรรลุสิทธิอื่นในกติกา

(3) การไม่เลือกปฏิบัติทุกคนควรเข้าถึงน้ำและเครื่องอำนวยความสะดวกและบริการเกี่ยวกับน้ำ รวมถึงกลุ่มประชากรที่อ่อนแอหรือกลุ่มชายขอบ ทั้งในด้านกฎหมายและในการปฏิบัติจริง โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุต่างๆ ที่เป็นข้อห้าม และ

(4) การเข้าถึงข้อเสนอเทศ การเข้าถึงได้นี้รวมถึงสิทธิที่จะค้นหา รับ และส่งมอบข้อเสนอเทศเกี่ยวกับเรื่องนี้¹⁷

เรื่องสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการปฏิบัติ

การไม่เลือกปฏิบัติและความเป็นธรรม

13. พันธกรณีของรัฐบาลที่จะประกันว่าบุคคลจะได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ (ข้อ 2 ย่อหน้าที่ 2) และอย่างเท่าเทียมระหว่างชายหญิง (ข้อ 3) นั้น ครอบคลุมถึงพันธกรณีทั้งหมดของกติกานี้ ดังนั้น กติกานี้จึงได้ห้ามการเลือกปฏิบัติใดๆ ด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรืออื่นใด ต้นกำเนิดแห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สินสมบัติ กำเนิด ความทุพพลภาพทางกายภาพหรือทางจิต สถานะทางสุขภาพ (รวมถึงโรค HIV/AIDS) ความโน้มเอียงทางเพศ และสถานะการเป็นพลเมือง การเมือง สังคมหรืออื่นใด ซึ่งมีเจตนาหรือผลกระทบที่ทำให้การอุปโภคหรือการใช้สิทธิเกี่ยวกับน้ำเป็นโมฆะหรือเสียหาย คณะกรรมการได้ย้ำถึงย่อหน้าที่ 12 ของคำวินิจฉัย ลำดับที่ 3 (ค.ศ.1990) ว่า แม้แต่ในภาวะที่ขาดแคลนทรัพยากรอย่างรุนแรง สมาชิกที่อ่อนแอของสังคมต้องได้รับการคุ้มครอง โดยการจัดให้มีโครงการที่มุ่งให้มีค่าใช้จ่ายต่ำโดยเปรียบเทียบ

พันธกรณีของรัฐบาลที่จะประกันว่าบุคคลจะได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ และอย่างเท่าเทียมระหว่างชายหญิง

¹⁷ ดูย่อหน้าที่ 48 ของคำวินิจฉัยนี้

14. รัฐภาคีควรดำเนินขั้นตอนเพื่อ

กำจัดการเลือกปฏิบัติที่เกิดขึ้นตามเหตุที่ห้ามไว้ ซึ่งทำให้ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มถูกลิดรอนหนทางหรือการได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำที่จำเป็น รัฐภาคีควรประกันการจัดสรรทรัพยากรน้ำและการลงทุนด้านน้ำ จะอำนวยความสะดวกในการให้สมาชิกทั้งหมดของสังคมสามารถเข้าถึงน้ำได้ การจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การเลือกปฏิบัติที่ไม่อาจเห็นได้เด่นชัด ตัวอย่างเช่น การลงทุนไม่ควรมุ่งให้มีการบริการน้ำและเครื่องอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับน้ำที่มีราคาแพงอย่างไม่ได้สัดส่วนซึ่งมักเข้าถึงได้โดยกลุ่มประชากรเพียงจำนวนน้อยซึ่งมีอภิสิทธิ์ มากกว่าการลงทุนในการบริการและเครื่องอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับน้ำที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชากรส่วนใหญ่

รัฐภาคีควรประกันการจัดสรรทรัพยากรน้ำและการลงทุนด้านน้ำ จะอำนวยความสะดวกในการให้สมาชิกทั้งหมดของสังคมสามารถเข้าถึงน้ำได้ การจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การเลือกปฏิบัติ

15. ในเรื่องสิทธิเกี่ยวกับน้ำ รัฐภาคี

มีพันธกรณีพิเศษที่จะจัดน้ำและเครื่องอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับน้ำที่จำเป็นแก่ผู้ยากไร้และป้องกันการเลือกปฏิบัติใดๆ ที่เป็นข้อห้ามสากลในการจัดหาและบริการน้ำ

16. ในขณะที่สิทธิเกี่ยวกับน้ำ

เป็นของทุกคน รัฐภาคีควรให้การดูแลเป็นพิเศษแก่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มักต้องเผชิญอุปสรรคในการใช้สิทธินี้ ซึ่งรวมถึงกลุ่มสตรี เด็ก ชนกลุ่มน้อย ชนพื้นเมืองดั้งเดิม ผู้ลี้ภัย ผู้แสวงหาที่พักพิง บุคคลพลัดถิ่นภายในประเทศ แรงงานต่างด้าว นักโทษและผู้ต้องขัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐภาคีจะต้องดำเนินขั้นตอนเพื่อประกันว่า

(ก) สตรีจะไม่ถูกกีดกันจากกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำและสิทธิที่จะได้รับ ทั้งนี้ภาระในการจัดเก็บน้ำซึ่งสตรีต้องแบกรับไว้อย่างไม่ได้สัดส่วนจึงต้องได้รับการแบ่งเบาลง

(ข) เด็กๆ จะไม่ถูกปิดกั้นจากการอุปโภคสิทธิมนุษยชนของตน เนื่องจากการขาดแคลนน้ำที่เพียงพอในสถานศึกษาและครัวเรือน หรือด้วยภาระในการจัดเก็บน้ำ การจัดหาน้ำให้เพียงพอในสถานศึกษาที่ยังไม่มีน้ำดื่มอย่างเพียงพอในปัจจุบัน ควรได้รับการพิจารณาเป็นเรื่องเร่งด่วน

(ค) พื้นที่ชนบทและในเมืองซึ่งขาดแคลนสามารถเข้าถึงเครื่องอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับน้ำที่ได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม ทางที่จะเข้าถึงแหล่งน้ำดั้งเดิมในพื้นที่ชนบทควรได้รับการคุ้มครองจากการบุกรุกโดยมิชอบด้วยกฎหมายและมลภาวะในพื้นที่เมืองซึ่งขาดแคลน รวมถึงการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคนในลักษณะที่ไม่เป็นทางการและผู้ไร้ที่อยู่อาศัยควรเข้าถึงเครื่องอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับน้ำที่ได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม ไม่ควรมีครัวเรือนใดถูกปฏิเสธการได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำอันเนื่องจากสถานะเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยหรือที่ดินของพวกเขา

(ง) การเข้าถึงทรัพยากรน้ำของชนพื้นเมืองดั้งเดิมบนที่ดินอันตกทอดมาแต่บรรพบุรุษของพวกเขา จะได้รับการคุ้มครองจากการบุกรุกและการทำให้เกิดมลภาวะโดยมิชอบด้วยกฎหมาย รัฐควรจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้ชนพื้นเมืองดั้งเดิมได้ออกแบบ ส่งน้ำ และควบคุมการเข้าถึงน้ำของพวกเขาเอง

(จ) ชุมชนเร่ร่อนและผู้เดินทางโยกย้ายถิ่นฐานสามารถเข้าถึงน้ำที่เพียงพอจากแหล่งน้ำที่หยุดพักตามประเพณีและที่ซึ่งกำหนดไว้

(ฉ) ผู้ลี้ภัย ผู้แสวงหาที่พักพิง บุคคลพลัดถิ่นภายในประเทศ และผู้อพยพกลับ สามารถเข้าถึงน้ำที่เพียงพอ ไม่ว่าพวกเขาจะพำนักอยู่ในค่าย หรือในเขตพื้นที่เมืองหรือชนบท ผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่พักพิง ควรได้รับอนุญาตให้มีสิทธิเกี่ยวกับน้ำด้วยเงื่อนไขเช่นเดียวกับที่คนชาติได้รับ

(ช) ผู้ต้องโทษและผู้ถูกกักขัง ควรได้รับน้ำที่เพียงพอและปลอดภัยสำหรับความต้องการประจำวันของแต่ละบุคคล โดยให้คำนึงถึงข้อกำหนดตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศและมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษของสหประชาชาติ¹⁸

(ซ) กลุ่มบุคคลที่เผชิญอุปสรรคในการเข้าถึงน้ำโดยทางกายภาพ ตัวอย่างเช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เหยื่อจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ บุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งเสี่ยงต่อภัยพิบัติ และผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห้งแล้งและกึ่งแห้งแล้งหรือเกาะขนาดเล็ก จะได้รับการจัดน้ำที่ปลอดภัยและเพียงพอให้

¹⁸ ดูข้อ 20 26 29 และ 46 ของอนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ 3 ของวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 ดูข้อ 85 89 และ 127 ของอนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ 4 ของ วันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 ข้อ 15 และ 20 ย่อหน้าที่ 2 ของมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษของสหประชาชาติ ใน *Human Rights: A Compilation of International Instruments* (United Nations publication, Sales No.E.88.XIV.1)

3. พันธกรณีของรัฐภาคี

พันธกรณีทั่วไปทางกฎหมาย

17. ในขณะที่กติกานี้กำหนดว่าการได้รับสิทธิตามกฎหมายเป็นไปในลักษณะก้าวหน้าและตระหนักถึงข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีอยู่ แต่กติกานี้ได้กำหนดให้รัฐภาคีมีพันธกรณีหลายประการที่ต้องดำเนินการให้เกิดผลในทันที พันธกรณีเช่นว่าในเรื่องสิทธิเกี่ยวกับน้ำ ได้แก่ การให้ประกันว่าจะมีการใช้สิทธิดังกล่าวได้

รัฐภาคีมีพันธกรณีหลายประการที่ต้องดำเนินการให้เกิดผลในทันที พันธกรณีเช่นว่าในเรื่องสิทธิเกี่ยวกับน้ำ ได้แก่ การให้ประกันว่าจะมีการใช้สิทธิดังกล่าวได้ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ และพันธกรณีที่จะดำเนินขั้นตอน เพื่อมุ่งให้ได้รับสิทธิที่สมบูรณ์

โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ (ข้อ 2 ย่อหน้าที่ 2) และพันธกรณีที่จะดำเนินขั้นตอน (ข้อ 2 ย่อหน้าที่ 1) เพื่อมุ่งให้ได้รับสิทธิที่สมบูรณ์ตามข้อ 11 ย่อหน้าที่ 1 และข้อ 12 ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวจะต้องมีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน เป็นรูปธรรม มีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุถึงสิทธิเกี่ยวกับน้ำอย่างบริบูรณ์

18. ตามกติกานี้ รัฐภาคีมีหน้าที่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ที่จะดำเนินการอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิผลเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อมุ่งสู่การบรรลุถึงสิทธิเกี่ยวกับน้ำอย่างบริบูรณ์ การให้บรรลุสิทธิดังกล่าวควรมีลักษณะเป็นไปได้และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เนื่องจากรัฐภาคีทั้งหมดเป็นผู้ควบคุมทรัพยากรที่หลากหลายกว้างขวาง รวมถึงน้ำ เทคโนโลยี ทรัพยากรทางการเงิน และความช่วยเหลือระหว่างประเทศ เช่นเดียวกับสิทธิอื่นๆ ภายใต้กติกานี้

19. เป็นที่เข้าใจกันอย่างหนักแน่นว่ารัฐไม่สามารถใช้มาตรการลดทอนสิทธิเกี่ยวกับน้ำได้ตามกติกานี้¹⁹ หากมีการใช้มาตรการลดทอนใดๆ โดยเจตนา รัฐภาคีมีภาระต้องพิสูจน์ว่าได้นำมาตรการดังกล่าวมาใช้ หลังจากนี้

¹⁹ ดูคำวินิจฉัย ลำดับที่ 3 (ค.ศ. 1990) ย่อหน้าที่ 9

พิจารณาทางเลือกอื่นทั้งหมดโดยละเอียดรอบคอบที่สุดแล้ว และเห็นว่าเป็นมาตรการที่อธิบายความถูกต้องเหมาะสมได้เมื่อคำนึงถึงสิทธิอื่นทั้งหมดที่กำหนดไว้ในกติกาในบริบทที่ว่ามีการใช้ทรัพยากรมากที่สุดตามที่มีอยู่ของรัฐภาคีอย่างเต็มที่แล้ว

พันธกรณีพิเศษทางกฎหมาย

20. เช่นเดียวกับกับสิทธิมนุษยชน

อื่น สิทธิเกี่ยวกับน้ำกำหนดให้รัฐภาคีมี พันธกรณี 3 ประเภท คือพันธกรณีในการเคารพ พันธกรณีในการคุ้มครอง พันธกรณีในการทำให้เป็นจริง

สิทธิเกี่ยวกับน้ำกำหนดให้รัฐภาคีมีพันธกรณี 3 ประเภท คือพันธกรณีในการเคารพ พันธกรณีในการคุ้มครอง พันธกรณีในการทำให้เป็นจริง

(ก) พันธกรณีในการเคารพ

21. พันธกรณีในการเคารพ กำหนด

ให้รัฐภาคีละเว้นจากการแทรกแซง ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมในการอุปโภคสิทธิเกี่ยวกับน้ำ พันธกรณีนี้รวมถึงการละเว้นจากการเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหรือกิจกรรมใดซึ่งปฏิเสธหรือจำกัดการเข้าถึงน้ำที่เพียงพออย่างเท่าเทียมกัน การแทรกแซงโดยพลการในการจัดสรรน้ำตามขนบธรรมเนียมหรือตามจารีตประเพณี การลดปริมาณหรือทำให้น้ำเกิดมลภาวะโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตัวอย่างเช่น จากของเสียจากสิ่งอำนวยความสะดวกของรัฐ หรือจากการใช้อาวุธและการทดสอบอาวุธ และการจำกัดการเข้าถึงหรือการทำลายการบริการน้ำและโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับน้ำเพื่อเป็นมาตรการลงโทษ ตัวอย่างเช่น ในช่วงการขัดกันด้วยอาวุธซึ่งเป็นการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

พันธกรณีในการเคารพ กำหนดให้รัฐภาคีละเว้นจากการแทรกแซง ไม่ว่าจะโดยตรงหรือ โดยอ้อมในการอุปโภคสิทธิเกี่ยวกับน้ำ... รวมถึงการละเว้นจากการเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหรือกิจกรรมใดซึ่งปฏิเสธหรือจำกัดการเข้าถึงน้ำที่เพียงพออย่างเท่าเทียมกัน การแทรกแซงโดยพลการในการจัดสรรน้ำตามขนบธรรมเนียมหรือตามจารีตประเพณี การลดปริมาณหรือทำให้น้ำเกิดมลภาวะโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

22. คณะกรรมการสังเกตว่า ใน

ระหว่างการขัดกันด้วยอาวุธ สถานการณ์ฉุกเฉิน และภัยพิบัติทางธรรมชาติ สิทธิเกี่ยวกับน้ำ จะครอบคลุมถึงพันธกรณีทั้งหลายที่รัฐภาคีผูกพันภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ²⁰ ซึ่งรวมถึงการคุ้มครองวัตถุที่ไม่สามารถทดแทนได้สำหรับบารออยู่รอดของประชากร พลเรือน รวมถึงการติดตั้งและการบริการน้ำดื่ม และการชลประทาน การคุ้มครองสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติจากความเสียหายอย่างรุนแรงในระยะยาวและกว้างขวาง และเพื่อประกันว่า เหล่าพลเรือน ผู้ถูกกักขัง และผู้ต้องโทษสามารถเข้าถึงน้ำได้อย่างพอเพียง²¹

(v) พันธกรณีในการคุ้มครอง

23. พันธกรณีในการคุ้มครอง

กำหนดให้รัฐภาคีป้องกันการแทรกแซงจากฝ่ายที่สามในการอุปโภคสิทธิเกี่ยวกับน้ำไม่ว่า ด้วยวิธีใด ฝ่ายที่สามารถรวมถึงปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล บริษัท และ องค์กรอื่นๆ ตลอดจนหน่วยงานที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ พันธกรณีนี้รวมถึงการออกกฎหมายหรือมาตรการใดๆ ซึ่งจำเป็นและมีประสิทธิผลในการยับยั้ง ตัวอย่างเช่น ยับยั้งฝ่ายที่สามจากการปฏิเสธการเข้าถึงน้ำที่เพียงพออย่างเท่าเทียม และจากการทำให้น้ำเกิดมลภาวะและการดื่งทรัพยากรน้ำ ไปใช้อย่างไม่เป็นธรรม อันรวมถึง แหล่งน้ำทางธรรมชาติ บ่อน้ำ และระบบการกระจายน้ำอื่นๆ

พันธกรณีในการคุ้มครอง กำหนดให้รัฐภาคีป้องกันการแทรกแซงจากฝ่ายที่สามในการอุปโภคสิทธิเกี่ยวกับน้ำไม่ว่าด้วยวิธีใด... รวมถึงการออกกฎหมายหรือมาตรการใดๆ ซึ่งจำเป็นและมีประสิทธิภาพในการยับยั้ง

²⁰ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างกันของกฎหมายสิทธิมนุษยชนและกฎหมายมนุษยธรรม คณะกรรมการได้ตั้งข้อสังเกตไว้ในบทสรุปของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศใน *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons (Request by the General Assembly)*, ICJ Reports (1996) หน้า 226 ย่อหน้าที่ 25

²¹ ดูข้อที่ 54 และ 56 พิธีสารเพิ่มเติม ฉบับที่ 1 ของอนุสัญญาเจนีวา (ค.ศ. 1977) ข้อที่ 54 พิธีสารเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (ค.ศ. 1977) ข้อที่ 20 และ 46 ของอนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ 3 ของวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 และข้อที่ 3 ของอนุสัญญาเจนีวาอื่นของวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949

24. ในที่ซึ่งบริการน้ำ (เช่นโครงข่าย

การวางท่อน้ำ ดึงเก็บน้ำ และทางที่จะเข้าถึงแม่น้ำและบ่อน้ำ) ซึ่งดำเนินการหรือควบคุมโดยฝ่ายที่สาม รัฐภาคีจึงต้องป้องกันบุคคลเหล่านั้นจากการลดทอนสิทธิในการเข้าถึงน้ำที่เพียงพอ ปลอดภัย และเป็นที่ยอมรับได้ ซึ่งบุคคลจึงต้องเข้าถึงได้โดยทางกายภาพอย่างเท่าเทียมและสามารถซื้อหาได้ และเพื่อเป็นการป้องกันการปฏิบัติที่มีขอบตงกล่าว จึงต้องมีการจัดทำระบบควบคุมที่มีประสิทธิผลซึ่งสอดคล้องกับกติกาและคำวินิจฉัยนี้ รวมถึงการตรวจสอบอย่างอิสระ การมีส่วนร่วมจากสาธารณะอย่างแท้จริง และการกำหนดบทลงโทษสำหรับการไม่ปฏิบัติตาม

(ค) พันธกรณีในการทำให้สิทธิเป็นจริง

25. พันธกรณีในการทำให้สิทธิเป็น

จริงสามารถแบ่งได้เป็นพันธกรณีในการอำนวยความสะดวก การส่งเสริม และการจัดหาให้ พันธกรณีในการอำนวยความสะดวกกำหนดให้รัฐดำเนินมาตรการเชิงบวกเพื่อช่วยเหลือให้ปัจเจกบุคคลและชุมชนได้รับสิทธิ พันธกรณีในการส่งเสริมผูกพันให้รัฐภาคีดำเนินมาตรการประกันให้มีการศึกษาที่เหมาะสมเกี่ยวกับการใช้น้ำอย่างถูกสุขลักษณะ การคุ้มครองแหล่งน้ำ และวิธีการในการลดการสูญเสียน้ำโดยเปล่าประโยชน์ลงให้มากที่สุด รัฐภาคียังมีหน้าที่ใน

พันธกรณีในการทำให้สิทธิเป็นจริงสามารถแบ่งได้เป็นพันธกรณีในการอำนวยความสะดวก การส่งเสริม และการจัดหาให้

การทำให้เกิดสิทธิสมบูรณ์โดยการจัดหาให้เมื่อปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลไม่สามารถได้รับสิทธินั้นด้วยตัวเองเพราะเหตุที่บุคคลเหล่านั้นไม่อาจควบคุมได้

26. พันธกรณีในการทำให้สิทธิ

เป็นจริงกำหนดให้รัฐภาคีดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อมุ่งไปสู่การได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำอย่างเต็มที่ พันธกรณีดังกล่าวรวมถึงการรับรองสิทธินี้อย่างเพียงพอในระบบกฎหมายและการเมืองของประเทศ ซึ่งจะยิ่งเป็นการดีหากมีการปฏิบัติในเชิงกฎหมาย การกำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการแห่งชาติด้านน้ำที่มุ่งให้เกิดสิทธิดังกล่าว การประกันว่าทุกคนสามารถที่จะมีกำลังซื้อหาได้ และการเอื้ออำนวยให้การเข้าถึงน้ำได้รับการปรับปรุงและเป็นไปอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในชนบทและบริเวณเมืองที่ขาดสน

27. เพื่อประกันความสามารถที่จะ

ซื้อหาน้ำได้ รัฐภาคีต้องมีมาตรการที่จำเป็น ซึ่งอาจรวมถึง (ก) การใช้เทคนิคและเทคโนโลยีที่เหมาะสมด้วยต้นทุนต่ำ (ข) นโยบายการกำหนดราคาที่เหมาะสม เช่น น้ำที่มีต้นทุนต่ำหรือให้เปล่า (ค) การเสริมสร้างรายได้ ค่าใช้จ่ายใดในการบริการน้ำต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักความเป็นธรรม ประกันว่าการบริการเหล่านี้ ไม่ว่าจะโดยเอกชนหรือโดยรัฐก็ตาม ทุกคนสามารถจ่ายได้ รวมทั้งกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม ความเป็นธรรมในการกำหนดให้ครัวเรือนที่ยากจนกว่าไม่ควรแบกรับภาระค่าใช้จ่ายด้านน้ำในสัดส่วนที่ไม่เหมาะสม เมื่อเทียบกับครัวเรือนที่ร่ำรวยกว่า

28. รัฐภาคีควรมียุทธศาสตร์และ

โครงการที่ครอบคลุมและผสมผสาน เพื่อประกันให้มีน้ำที่ปลอดภัยและพอเพียงสำหรับประชาชนรุ่นปัจจุบันและอนาคต²² ยุทธศาสตร์และโครงการดังกล่าวอาจรวมถึง (ก) การลดปริมาณเสื่อมถอยของทรัพยากรน้ำอันเกิดจากการดึงน้ำมาใช้อย่างไม่ยั่งยืน การผันน้ำ การสร้างเขื่อน (ข) การลดและกำจัดการปนเปื้อนในระบบนิเวศด้านน้ำและสิ้นบน้ำจากสารต่างๆ เช่น กัมมันตภาพรังสี สารเคมีอันตราย และของเสียที่ร่างกายมนุษย์ขับออกมา (ค) การตรวจสอบแหล่งสำรองน้ำ (ง) การประกันว่าการพัฒนาที่ตั้งไว้จะไม่แทรกแซงการเข้าถึงน้ำอย่างพอเพียง (จ) การประเมินผลกระทบจากการดำเนินการที่อาจมีผลต่อการมีน้ำและสิ้นบน้ำในระบบนิเวศธรรมชาติ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การแปรสภาพเป็นทะเลทราย ความเค็มในดินที่เพิ่มขึ้น การทำลายป่าไม้ และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ²³ (ฉ) การเพิ่มการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพของผู้ใช้น้ำปลายทาง (ช) การลดการสูญเสียน้ำโดยเปล่าประโยชน์ในการจัดสรรน้ำ (ซ) การจัดให้มีกลไกการรับสถานการณ์ฉุกเฉิน (ฌ) การจัดตั้งสถาบันที่มีความชำนาญและการจัดรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อดำเนินยุทธศาสตร์และโครงการต่างๆ

²² ดูเชิงอรรถที่ 5 ข้างต้น เอกสาร Agenda 21 บทที่ 5 7 และ 18 และแผนปฏิบัติการของการประชุมสุดยอดว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ค.ศ.2002) ย่อหน้าที่ 6 (a) (i) และ (m) 7 36 และ 38.

²³ ดูอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และพิธีสารต่อท้ายอื่นๆ

32. รัฐภาคีควรละเว้น ไม่ว่าเวลาใด

ก็ตาม ในการใช้มาตรการคว่ำบาตรหรือมาตรการทำนองเดียวกัน ซึ่งขัดขวางการจัดหาน้ำ รวมทั้งสินค้าและบริการที่สำคัญต่อการให้ได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำ²⁶ และจะต้องไม่มีการใช้น้ำเป็นเครื่องมือกดดันทางการเมืองและเศรษฐกิจ ในเรื่องนี้ คณะกรรมการขอย้ำทำที่ดังที่ปรากฏในคำวินิจฉัย ลำดับที่ 8 (ค.ศ.1997) ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการลงโทษทางเศรษฐกิจกับการเคารพสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

33. รัฐภาคีควรดำเนินขั้นตอนที่จะ

ป้องกันพลเมืองและบริษัทของตนจากการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับน้ำของปัจเจกบุคคลและชุมชนในประเทศอื่น หากรัฐภาคีสามารถดำเนินขั้นตอนที่จะมีอิทธิพลเหนือฝ่ายที่สามเพื่อให้เคารพ

รัฐภาคีควรดำเนินขั้นตอนที่จะป้องกันพลเมืองและบริษัทของตนจากการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับน้ำของปัจเจกบุคคลและชุมชนในประเทศอื่น

สิทธิดังกล่าว ด้วยวิธีการทางกฎหมายหรือการเมืองแล้ว ขั้นตอนเหล่านั้นควรเป็นไปตามกฎบัตรสหประชาชาติและกฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้ปฏิบัติอยู่

34. หากมีความพร้อมด้านทรัพยากร

รัฐควรเอื้ออำนวยให้เกิดสิทธิเกี่ยวกับน้ำในประเทศอื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น การจัดหาทรัพยากรน้ำให้ ความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการ และการให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นเมื่อเป็นที่ต้องการ ในการให้ความช่วยเหลือฉุกเฉินและการบรรเทาอุบัติภัย รวมทั้งความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นนั้น ควรให้ความสำคัญกับสิทธิที่ระบุอยู่ในกติกาในลำดับต้น อันรวมถึงการจัดหาน้ำให้เพียงพอ ความช่วยเหลือระหว่างประเทศควรสอดคล้องกับกติกาและมาตรฐานสิทธิมนุษยชน ยั่งยืน และเหมาะสมต่อวัฒนธรรม รัฐภาคีที่มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจสูงมีความรับผิดชอบและควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการให้ความช่วยเหลือแก่รัฐกำลังพัฒนาที่ยากจนกว่าในเรื่องนี้

²⁶ ในคำวินิจฉัย ลำดับที่ 8 (ค.ศ.1997) คณะกรรมการสังเกตถึงผลกระทบจากมาตรการลงโทษที่เป็นอุปสรรคต่อการให้บริการด้านสุขอนามัยและน้ำดื่มที่สะอาด และรัฐที่เป็นผู้ลงโทษควรจัดการซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการจัดหาน้ำสะอาด

35. รัฐภาคีควรประกันว่าสิทธิ

เกี่ยวกับน้ำได้รับความเอาใจใส่อย่างเหมาะสมในข้อตกลงระหว่างประเทศ และเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว จึงควรพิจารณาพัฒนาให้เป็นตราสารทางกฎหมายต่อไป ในการตกลงและการปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างประเทศและภูมิภาคใดๆ รัฐภาคีควรดำเนินขั้นตอนเพื่อประกันว่าตราสารเหล่านี้จะไม่ส่งผลในทางลบต่อสิทธิเกี่ยวกับน้ำ ข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีทางการค้าไม่ควรทอนหรือปิดกั้นศักยภาพของประเทศในการบรรลุสิทธิเกี่ยวกับน้ำ

36. รัฐภาคีควรประกันว่าการกระทำ

ใดในฐานะสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศได้คำนึงถึงสิทธิเกี่ยวกับน้ำอย่างเหมาะสม ดังนั้น รัฐภาคีที่เป็นสมาชิกของสถาบันการเงินระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารโลก และธนาคารเพื่อการพัฒนาของภูมิภาค ควรดำเนินขั้นตอนให้มีการประกันสิทธิเกี่ยวกับน้ำในนโยบายการให้กู้ยืม ข้อตกลงด้านสินเชื่อ และมาตรการระหว่างประเทศอื่นๆ

รัฐภาคีที่เป็นสมาชิกของสถาบันการเงินระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารโลก และธนาคารเพื่อการพัฒนาของภูมิภาค ควรดำเนินขั้นตอนให้มีการประกันสิทธิเกี่ยวกับน้ำในนโยบายการให้กู้ยืม ข้อตกลงด้านสินเชื่อ และมาตรการระหว่างประเทศอื่นๆ

พันธกรณีหลัก

37. ในคำวินิจฉัย ลำดับที่ 3

(ค.ศ. 1990) คณะกรรมการยืนยันว่ารัฐภาคีมีพันธกรณีหลักที่จะประกันความพึงพอใจอย่างน้อยที่สุดในระดับที่จำเป็นขั้นต่ำของสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในกติกา ในทัศนะของคณะกรรมการ พันธกรณีหลักที่เกี่ยวกับสิทธิเรื่องน้ำ ซึ่งต้องให้เกิดผลโดยทันที อย่างน้อยมีดังนี้

(ก) ประกันการเข้าถึงน้ำในปริมาณขั้นต่ำที่จำเป็น ซึ่งเพียงพอและปลอดภัยสำหรับการใช้ส่วนตัวและในครัวเรือน เพื่อป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ

(ข) ประกันสิทธิในการเข้าถึงน้ำ เครื่องอำนวยความสะดวกและบริการด้านน้ำบนพื้นฐานของการไม่เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาสหรือกลุ่มชายขอบ

(ค) ประกันการเข้าถึงทางกายภาพต่อเครื่องอำนวยความสะดวกหรือบริการด้านน้ำ ซึ่งจัดหาน้ำให้เพียงพอ ปลอดภัยและสม่ำเสมอ มีจุดจ่ายน้ำอย่างเพียงพอเพื่อหลีกเลี่ยง

การใช้เวลารอคอยที่ไม่ควรเกิด และอยู่ในระยะทางที่เหมาะสมจากครัวเรือน

(ง) ประกันว่าความมั่นคงปลอดภัยของบุคคลที่จะไม่ถูกคุกคาม เมื่อต้องเข้าถึงน้ำด้านกายภาพ

(จ) ประกันการจัดสรรเครื่องอำนวยความสะดวกและบริการด้านน้ำที่มีอยู่ทั้งหมดอย่างเป็นธรรม

(ฉ) จัดทำและดำเนินยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการแห่งชาติด้านน้ำสำหรับประชากรทั้งหมด กำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการที่จะดำเนินการ และมีการทบทวนเป็นระยะ โดยกระบวนการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและโปร่งใส ควรรวมวิธีการต่างๆ เช่น ดัชนีชี้วัดและระดับความก้าวหน้าในเรื่องสิทธิเกี่ยวกับน้ำที่จะช่วยให้มีการติดตามความก้าวหน้าได้อย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ กระบวนการในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ รวมทั้งสำรวจควรให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มชายขอบ

(ช) ติดตามระดับการบรรลุ หรือไม่บรรลุสิทธิเกี่ยวกับน้ำ

(ซ) จัดทำโครงการน้ำที่มีเป้าหมายต้นทุนต่ำโดยเปรียบเทียบเพื่อคุ้มครองกลุ่มผู้อ่อนแอและกลุ่มชายขอบ

(ฌ) ดำเนินมาตรการป้องกัน บำบัด และควบคุมโรคที่เกี่ยวกับน้ำ โดยเฉพาะการประกันให้มีการเข้าถึงสุขอนามัยอย่างเพียงพอ

38. เพื่อหลีกเลี่ยงความไม่ชัดเจน

คณะกรรมการขอย้ำว่า เป็นภารกิจของรัฐบาลและผู้มีบทบาทอื่นๆ ที่อยู่ในสถานะดำเนินการได้ที่จะต้องช่วยเหลือและให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจและวิชาการ เพื่อช่วยให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีหลัก ตามที่ระบุไว้ในย่อหน้า 37 ข้างต้น

4. การละเมิด

39. เมื่อนำสาระที่เป็นบรรทัดฐาน

ของสิทธิเกี่ยวกับน้ำ (ดูส่วนที่ 2) ไปประกอบในพันธกรณีของรัฐบาล (ส่วนที่ 3) จะมีการบวนการที่เป็นพลวัต ซึ่งช่วยบ่งชี้ถึงการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับน้ำ ข้อความในย่อหน้าต่อไปนี้จะแสดงถึงการละเมิดสิทธิเรื่องนี้

40. เพื่อแสดงถึงการปฏิบัติที่

สอดคล้องกับพันธกรณีโดยทั่วไปและพันธกรณีเฉพาะ รัฐภาคีต้องพิสูจน์ว่าได้ดำเนินขั้นตอนที่จำเป็นและที่เป็นไปได้ เพื่อบรรลุสิทธิเกี่ยวกับน้ำ อนึ่ง ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ความบกพร่องโดยสุจริตที่จะดำเนินขั้นตอนดังกล่าวจะนำไปสู่การละเมิดสิทธิ จึงขอย้ำว่ารัฐภาคีไม่สามารถอ้างความชอบธรรมต่อการไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีหลักที่ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 37 ข้างต้น ซึ่งถือเป็นสิทธิที่ไม่สามารถลิดรอนได้

41. ในการตัดสินว่าการกระทำหรือ

การเพิกเฉยละเลยลักษณะใดที่ถือว่าการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับน้ำนั้น สิ่งสำคัญคือ ต้องแยกแยะความไม่สามารถออกจากการขาดความเต็มใจของรัฐภาคีในการปฏิบัติตามพันธกรณีเรื่องสิทธิเกี่ยวกับน้ำ ซึ่งเป็นไปตามข้อ 11 ย่อหน้าที่ 1 และข้อ 12 ซึ่งกล่าวถึงสิทธิ

ในการตัดสินว่าการกระทำหรือการเพิกเฉยละเลยลักษณะใดที่ถือว่าการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับน้ำนั้น สิ่งสำคัญคือ ต้องแยกแยะความไม่สามารถออกจากการขาดความเต็มใจของรัฐภาคีในการปฏิบัติตามพันธกรณี

ในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอและสิทธิในสุขภาพ รวมทั้งจากข้อ 2 ย่อหน้าที่ 1 ของกติกา ซึ่งผูกพันให้รัฐภาคีดำเนินขั้นตอนที่จำเป็นจากทรัพยากรที่มีอยู่ให้มากที่สุด รัฐที่ไม่เต็มใจใช้ทรัพยากรเท่าที่มีอยู่ให้มากที่สุดเพื่อให้บรรลุสิทธิเกี่ยวกับน้ำ ถือว่าละเมิดพันธกรณีตามที่

ระบุไว้ในกติกา ถ้าหากข้อจำกัดด้านทรัพยากรทำให้รัฐภาคีไม่อาจปฏิบัติตามพันธกรณีในกติกาได้เต็มที่ รัฐนั้นมีความหน้าที่ชี้แจงให้เหตุผลว่าได้ใช้ความพยายามทุกวิถีทางที่จะใช้ทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ เพื่อปฏิบัติตามพันธกรณดังกล่าวเป็นลำดับแรกแล้ว

42. การละเมิดสิทธิเกี่ยวกับน้ำที่

การละเมิดสิทธิเกี่ยวกับน้ำที่เกิดจากการกระทำได้แก่การกระทำโดยตรงของรัฐ หรือโดยองค์กรอื่นที่รัฐไม่ได้ควบคุมกำกับอย่างเพียงพอ

เกิดจากการกระทำ ได้แก่การกระทำโดยตรงของรัฐ หรือโดยองค์กรอื่นที่รัฐไม่ได้ควบคุมกำกับอย่างเพียงพอ การละเมิดดังกล่าวรวมถึงการดำเนินมาตรการ

เชิงลดทอนที่ไม่เป็นไปตามพันธกรณีหลัก (ตามที่ระบุในย่อหน้าที่ 37 ข้างต้น) การยกเลิกหรือระงับกฎหมายอย่างเป็นทางการซึ่งจำเป็นต่อการได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำต่อไป หรือการออก

กฎหมายหรือนโยบายที่ไม่เป็นไปตามพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศหรือภายในประเทศเกี่ยวกับสิทธิเรื่องน้ำที่มีอยู่อย่างชัดเจน

43. การละเมิดเกิดจากการเพิกเฉย

ละเลยการปฏิบัติหมายรวมถึง การที่รัฐบกพร่องที่จะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อให้ทุกคนได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำอย่างเต็มที่ ความบกพร่องในการให้เงินนโยบายแห่งชาติด้านน้ำ และไม่บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ

การละเมิดเกิดจากการเพิกเฉยละเลยการปฏิบัติหมายรวมถึงการที่รัฐบกพร่องที่จะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อให้ทุกคนได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำอย่างเต็มที่

44. แม้ว่าจะไม่สามารถบ่งชี้รายการ

การละเมิดสิทธิอย่างสมบูรณ์ได้ล่วงหน้า แต่ตัวอย่างปัญหาที่มักเกิดขึ้นเสมอจะเกี่ยวกับระดับของพันธกรณีซึ่งพบจากการทำงานของคณะกรรมการ มีดังนี้

(ก) การละเมิดพันธกรณีในการเคารพสิทธิอันเกิดจากการแทรกแซงของรัฐภาคีในสิทธิเกี่ยวกับน้ำ ซึ่งรวมถึง (1) การตัดขาดหรือการกีดกันจากสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านน้ำโดยไม่ชอบธรรมและโดยพลการ (2) การขึ้นราคาน้ำโดยเลือกปฏิบัติหรือในระดับราคาที่ไม่สามารถจ่ายได้ และ (3) มลพิษและการร่อยหรอของทรัพยากรน้ำซึ่งกระทบต่อสุขภาพมนุษย์

(ข) การละเมิดพันธกรณีในการคุ้มครองอันเกิดจากการที่รัฐบกพร่องในการดำเนินการมาตรการที่จำเป็นทั้งปวง เพื่อคุ้มครองบุคคลภายในเขตอำนาจจากการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับน้ำโดยฝ่ายที่สาม²⁷ ซึ่งรวมถึง (1) ความบกพร่องที่ไม่บัญญัติหรือบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการทำให้น้ำปนเปื้อนและการดึงน้ำไปใช้อย่างไม่เป็นธรรม (2) ความบกพร่องในการออกระเบียบและควบคุมผู้ให้บริการด้านน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ (3) ความบกพร่องในการคุ้มครองระบบการจัดสรรน้ำ (เช่น โครงข่ายท่อส่งน้ำ และบ่อเก็บน้ำ) จากการแทรกแซง ความเสียหายและการทำลาย และ

²⁷ ดูย่อหน้าที่ 23 สำหรับนิยามของ “ฝ่ายที่สาม”

(ค) การละเมิดพันธกรณีในการทำให้สิทธิเป็นจริงอันเกิดจากการที่รัฐภาคีบกพร่องที่จะดำเนินขั้นตอนที่จำเป็นทั้งปวง เพื่อป้องกันการบรรลุถึงสิทธิเกี่ยวกับน้ำ ตัวอย่างเช่น (1) บกพร่องในการกำหนดหรือดำเนินนโยบายแห่งชาติด้านน้ำ เพื่อประกันให้ทุกคนได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำ (2) ไม่จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอหรือนำทรัพยากรของรัฐไปใช้เพื่อการอื่นจนทำให้ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะกลุ่มผู้อ่อนแอหรือกลุ่มชายขอบ ไม่ได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำ (3) บกพร่องในการติดตามผลเกี่ยวกับการได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำในระดับชาติ เช่น การกำหนดดัชนีชี้วัดและระดับความสำเร็จของสิทธิเกี่ยวกับน้ำ (4) บกพร่องในการดำเนินมาตรการเพื่อลดการจัดสรรเครื่องอำนวยความสะดวกและบริการด้านน้ำอย่างไม่เป็นธรรม (5) บกพร่องในการมีกลไกเพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉิน (6) บกพร่องในการประกันให้ทุกคนได้รับสิทธิขั้นต่ำที่จำเป็น (7) บกพร่องในการคำนึงถึงพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิเกี่ยวกับน้ำในการทำข้อตกลงกับรัฐหรือองค์การระหว่างประเทศอื่น

5. การปฏิบัติในระดับประเทศ

45. ตามข้อ 2 ย่อหน้าที่ 1 ของกติกา

กำหนดให้รัฐภาคีใช้ “วิธีทั้งปวงที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งรวมทั้งการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย” ในการนำพันธกรณีตามกติกาไปปฏิบัติ รัฐภาคีทุกรัฐต่างมีขอบเขตการไต่รตรองในการประเมินมาตรการที่เหมาะสมที่สุดตามสภาพการณ์เฉพาะของประเทศ อย่างไรก็ตามกติกากำหนดไว้ชัดเจนว่ารัฐภาคีแต่ละรัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินขั้นตอนที่จำเป็นใดๆ เพื่อประกันให้ทุกคนได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ มาตรการแห่งชาติใดที่จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการบรรลุถึงสิทธิเกี่ยวกับน้ำไม่ควรแทรกแซงการอุปโภคสิทธิมนุษยชนด้านอื่นๆ

กฎหมาย ยุทธศาสตร์ และนโยบาย

46. กฎหมาย ยุทธศาสตร์ และ

นโยบายที่ดำเนินอยู่ ควรได้รับการทบทวนเพื่อประกันว่าสอดคล้องกับพันธกรณีที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิเรื่องน้ำ และควรยกเลิก แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงหากไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดของกติกา

47. หน้าที่ในการดำเนินขั้นตอน

ต่างๆ กำหนดไว้ชัดเจนให้รัฐภาคีมียุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติการแห่งชาติเพื่อการบรรลุถึงสิทธิเกี่ยวกับน้ำ ยุทธศาสตร์เหล่านั้นต้อง (ก) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการและกฎหมายสิทธิมนุษยชน (ข) ครอบคลุมทุกมิติในสิทธิเกี่ยวกับน้ำและสอดคล้องกับพันธกรณีของรัฐภาคี (ค) กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน (ง) กำหนดเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมาย และกรอบเวลาในการบรรลุผล (จ) กำหนดนโยบายอย่างเพียงพอและสอดคล้องกับดัชนีชี้วัดและระดับวัดความก้าวหน้า ยุทธศาสตร์ควรกำหนดความรับผิดชอบของสถาบันในการดำเนินการ ระบุทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ เป้าหมายและจุดมุ่งหมาย การจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมตามความรับผิดชอบของสถาบัน จัดทำกลไกรับผิดชอบเพื่อประกันว่าจะมีการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ รัฐภาคีควรใช้ประโยชน์จากความช่วยเหลือและความร่วมมือทางวิชาการขององค์กรเชี่ยวชาญเฉพาะของสหประชาชาติเมื่อกำหนดและนำยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยสิทธิเกี่ยวกับน้ำไปปฏิบัติ (ดูส่วนที่ 6 ต่อไป)

หน้าที่ในการดำเนินขั้นตอนต่างๆ กำหนดไว้ชัดเจนให้รัฐภาคีมียุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติการแห่งชาติเพื่อการบรรลุถึงสิทธิเกี่ยวกับน้ำ

48. การกำหนดและนำยุทธศาสตร์

และแผนปฏิบัติการแห่งชาติดำเนินนำไปปฏิบัติ นอกเหนือจากเรื่องต่างๆ แล้ว ควรเคารพหลักการว่าด้วยการไม่เลือกปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมของประชาชน สิทธิของปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลในการเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่อาจกระทบต่อการใช้สิทธิเกี่ยวกับน้ำของผู้คนเหล่านั้น จะต้องเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ในนโยบาย โครงการ หรือยุทธศาสตร์

การกำหนดและนำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการแห่งชาติดำเนินไปปฏิบัติ... ควรเคารพหลักการว่าด้วยการไม่เลือกปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านน้ำ ปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลควรได้รับการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับน้ำ บริการด้านน้ำและสิ่งแวดล้อมขององค์กรรัฐหรือบุคคลที่สามอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน

49. ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ

ในระดับชาติควรอยู่บนพื้นฐานของหลักการตรวจสอบได้ ความโปร่งใส และความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการ เนื่องจากธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนทั้งปวงให้เป็นผล รวมทั้งสิทธิเกี่ยวกับน้ำ ดังนั้น เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการได้มาซึ่งสิทธิดังกล่าว

รัฐภาคีควรดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อประกันให้ภาคธุรกิจเอกชนและประชาสังคม ตระหนักและพิจารณาให้ความสำคัญต่อสิทธิเกี่ยวกับน้ำเมื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ

50. รัฐภาคีอาจได้รับประโยชน์

หากมีการจัดทำกรอบกฎหมายเพื่อดำเนินการตามยุทธศาสตร์สิทธิเกี่ยวกับน้ำ กฎหมายนี้ควร รวมถึง (ก) เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายและกรอบเวลาในการบรรลุผลสัมฤทธิ์ (ข) วิธีการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย (ค) แนวทางความร่วมมือกับประชาสังคม ภาคเอกชนและองค์การ ระหว่างประเทศที่ตั้งไว้ (ง) ความรับผิดชอบของสถาบันในกระบวนการ (จ) กลไกแห่งชาติ ในการติดตามดูแล และ (ฉ) ขั้นตอนการเยียวยาและการช่วยเหลือ

51. ควรดำเนินขั้นตอนที่จะประกัน

ให้มีการประสานอย่างเพียงพอระหว่างรัฐมนตรีในระดับชาติ เจ้าหน้าที่ในระดับภูมิภาคและ ระดับท้องถิ่น เพื่อประสานนโยบายเกี่ยวกับน้ำเข้าด้วยกัน เมื่อมีการมอบหมายการ ดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิเรื่องน้ำแก่องค์กรระดับภูมิภาคหรือท้องถิ่นแล้วก็ตาม รัฐภาคียังคงมี ความรับผิดชอบที่จะดำเนินการตามพันธกรณีในกติกา ดังนั้น จึงควรประกันให้องค์กรเหล่านี้ มีทรัพยากรที่เพียงพอในการคงไว้และขยายบริการและเครื่องอำนวยความสะดวกด้านน้ำที่ จำเป็น รัฐภาคีต้องประกันต่อไปว่าองค์กรเหล่านั้นจะไม่ปฏิเสธการเข้าถึงบริการด้วยเหตุแห่ง การเลือกปฏิบัติ

52. รัฐภาคีมีพันธะที่จะติดตาม

ควบคุมการบรรลุถึงสิทธิเกี่ยวกับน้ำอย่างมีประสิทธิภาพผล ในการติดตามความก้าวหน้าของ การดำเนินการเพื่อให้บรรลุสิทธิเกี่ยวกับน้ำนั้น รัฐภาคีควรระบุปัจจัยและอุปสรรคที่จะมีผล ต่อการปฏิบัติตามพันธกรณี

ดัชนีชี้วัดและระดับความก้าวหน้า

53. เพื่อสนับสนุนกระบวนการ

ติดตามควบคุม ควรระบุดัชนีชี้วัดสิทธิเกี่ยวกับน้ำในยุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติการแห่งชาติ ด้านน้ำ ดัชนีชี้วัดควรจัดทำขึ้นเพื่อติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีของรัฐภาคีตามข้อ 11 ย่อหน้าที่ 1 และข้อ 12 ทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ ดัชนีชี้วัดควรระบุถึง

องค์ประกอบต่างๆ ของการมีน้ำที่เพียงพอ (อาทิ ปริมาณที่พอเพียง ปลอดภัย และยอมรับได้ ความสามารถในการซื้อหาได้ และการเข้าถึงน้ำทางกายภาพ) ไม่แบ่งแยกตามพื้นฐานของการเลือกปฏิบัติที่ห้ามไว้ และครอบคลุมทุกคนที่อาศัยอยู่ในเขตอำนาจศาลหรือภายใต้

ควรระบุดัชนีชี้วัดสิทธิเกี่ยวกับน้ำในยุคศาสตร์ หรือแผนปฏิบัติการแห่งชาติด้านน้ำ... ดัชนีชี้วัดควรระบุถึงองค์ประกอบต่างๆ ของการมีน้ำที่เพียงพอ (อาทิ ปริมาณที่พอเพียง ปลอดภัยและยอมรับได้ ความสามารถในการซื้อหาได้ และการเข้าถึงน้ำทางกายภาพ)

การควบคุมของรัฐภาคี รัฐภาคีอาจได้รับแนวทางเรื่องดัชนีชี้วัดที่เหมาะสมจากงานที่ดำเนินอยู่ขององค์การอนามัยโลก (WHO) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ศูนย์เพื่อการตั้งถิ่นฐานมนุษย์แห่งสหประชาชาติ (Habitat) องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

54. เมื่อกำหนดดัชนีชี้วัดด้านสิทธิ

เกี่ยวกับน้ำที่เหมาะสมแล้ว ขอให้รัฐภาคีกำหนดระดับความก้าวหน้าแห่งชาติให้สอดคล้องกับดัชนีชี้วัด²⁸ ในขั้นตอนการเสนอรายงานตามวาระ คณะกรรมการจะเข้าร่วมในกระบวนการ

เมื่อกำหนดดัชนีชี้วัดด้านสิทธิเกี่ยวกับน้ำที่เหมาะสมแล้ว ขอให้รัฐภาคีกำหนดระดับความก้าวหน้าแห่งชาติให้สอดคล้องกับดัชนีชี้วัด

“กำหนดกรอบ” กับรัฐภาคี กรอบดังกล่าวจะเป็นการพิจารณาร่วมกันระหว่างรัฐภาคีกับคณะกรรมการเกี่ยวกับดัชนีชี้วัดและระดับความก้าวหน้าแห่งชาติ

ซึ่งจะกำหนดเป้าหมายที่คาดว่าจะบรรลุในช่วงเวลารายงานครั้งต่อไป ในระยะ 5 ปีต่อจากนั้น รัฐภาคีจะใช้ระดับความก้าวหน้าแห่งชาติเหล่านี้ ช่วยติดตามผลการดำเนินการในเรื่องสิทธิเกี่ยวกับน้ำ หลังจากนั้น ในขั้นตอนการเสนอรายงานครั้งต่อไป รัฐภาคีและคณะกรรมการจะพิจารณาว่าได้บรรลุระดับความก้าวหน้าเหล่านี้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาสาเหตุของอุปสรรคที่

²⁸ ดู E. Riedel, “New bearings to the State reporting procedure: practical ways to operationalize economic, social and cultural rights - The example of the right to health”, ใน S. von Schorlemer (ed.), *Praxishandbuch UNO ค.ศ.2002* หน้า 345-358 คณะกรรมการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับตัวอย่างที่กล่าวถึงเช่น พันธะในแผนปฏิบัติการของการประชุมสุดยอดว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน ค.ศ.2002 ในการลดสัดส่วนประชากรซึ่งไม่สามารถเข้าถึงหรือซื้อน้ำดื่มที่ปลอดภัยลงกึ่งหนึ่งภายในปี ค.ศ.2015 (ตามที่ระบุไว้ในปฏิญญาสหประชาชาติ) และสัดส่วนประชากรที่ไม่สามารถเข้าถึงสุขอนามัยมูลฐาน

57. การผนวกตราสารระหว่างประเทศ

เรื่องสิทธิเกี่ยวกับน้ำไว้ในกฎหมายภายในประเทศ สามารถช่วยขยายขอบเขตและประสิทธิผลของมาตรการเยียวยาได้อย่างสำคัญ และควรได้รับการสนับสนุนในทุกกรณี การผนวกดังกล่าวทำให้ศาลสามารถวินิจฉัยการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับน้ำ หรืออย่างน้อยที่สุดเกี่ยวกับพันธกรณีหลักโดยอ้างถึงกติกาได้โดยตรง

58. รัฐภาคีควรสนับสนุนให้ผู้พิพากษา

ผู้ตัดสินคดีความ และผู้อยู่ในวิชาชีพกฎหมาย เพิ่มความสนใจต่อการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับน้ำ ในการปฏิบัติหน้าที่

59. รัฐภาคีควรเคารพ คุ้มครอง

เอื้ออำนวย และส่งเสริมงานของกลุ่มผู้รณรงค์เพื่อสิทธิมนุษยชน และสมาชิกอื่นๆ ของประชาสังคม ที่มุ่งช่วยเหลือกลุ่มที่อ่อนแอหรือกลุ่มชายขอบให้ได้รับสิทธิเกี่ยวกับน้ำของตน

6. พันธกรณีของผู้มีบทบาทอื่นนอกเหนือจากรัฐ

60. หน่วยงานของสหประชาชาติ

และองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับน้ำ อาทิ องค์การอนามัยโลก (WHO) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) ศูนย์เพื่อการตั้งถิ่นฐานมนุษย์แห่งสหประชาชาติ (Habitat) องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) กองทุนเพื่อพัฒนาการเกษตรระหว่างประเทศ (IFAD) รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้า อาทิ องค์การการค้าโลก (WTO) ควรร่วมมือกับรัฐภาคีอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความชำนาญของแต่ละองค์กร ในการนำสิทธิเกี่ยวกับน้ำไปปฏิบัติในระดับชาติ สถาบันการเงินระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลก ควรคำนึงถึงสิทธิเกี่ยวกับน้ำในการกำหนดนโยบายการให้กู้ยืม ข้อตกลงเกี่ยวกับสินเชื่อ แผนปรับโครงสร้างและโครงการพัฒนาอื่นๆ (ดูคำวินิจฉัย ลำดับที่ 2 (ค.ศ.1990)) เพื่อเป็นการส่งเสริมการอุปโภคสิทธิเกี่ยวกับน้ำ ในการพิจารณารายงานของรัฐภาคีและความสามารถของรัฐเหล่านี้ในการปฏิบัติตามพันธกรณีเพื่อการบรรลุถึงสิทธิเกี่ยวกับน้ำ

คณะกรรมการจะพิจารณาผลที่ได้รับจากความช่วยเหลือของฝ่ายอื่นๆ ทั้งหมด การผนวกกฎหมายและหลักการสิทธิมนุษยชนไว้ในโครงการและนโยบายขององค์การระหว่างประเทศจะเอื้ออำนวยต่อการนำสิทธิเกี่ยวกับน้ำไปปฏิบัติอย่างยิ่ง บทบาทของสหพันธ์สภาอากาศและสภาเสี้ยววงเดือนแดงระหว่างประเทศ คณะกรรมการกาชาดสากล สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) องค์การอนามัยโลก (WHO) และกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ตลอดจนองค์การเอกชนและสมาคมอื่น มีความสำคัญยิ่งในการบรรเทาอุบัติภัยและการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในยามฉุกเฉิน การให้ความช่วยเหลือ การจัดสรรและจัดการน้ำ และเครื่องอำนวยความสะดวกด้านน้ำ ควรให้ความสำคัญแก่ประชากรกลุ่มที่อ่อนแอและกลุ่มชายขอบมากที่สุดเป็นลำดับต้น

